

RNA

5-10% masy komórki*

RNA uczestniczące w syntezie białek:

- Rybosomowy (rRNA)
- Informacyjny (mRNA)
- Transportujący (tRNA)

RNA uczestniczące w modyfikacjach potranskrypcyjnych lub replikacji DNA:

- Małocząsteczkowe jądrowe RNA (snRNA)

RNA uczestniczące w regulacji aktywności genów:

- MikroRNA

* DNA stanowi 1% masy komórki

Funkcje RNA

rRNA

W połączeniu z białkami tworzy rybosomy, w których odbywa się synteza białek

mRNA

Przenosi informacje z pojedynczego genu (DNA) do rybosomów

tRNA

- Tworzy estry ze specyficznymi aminokwasami, które są wykorzystywane do syntezy białek
- Dostarcza odpowiednie aminokwasy do syntezy białka

snRNA

Uczestniczy w procesie splicingu*

MikroRNA

- Uczestniczy w regulacji ekspresji genów
- Częsteczki długości 20-23 nukleotydów
- Głównym zadaniem jest blokowanie ekspresji genu poprzez wiązanie wytworzonej w trakcie transkrypcji cząsteczki mRNA

* Splicing- usunięcie intronów (sekwencji niekodujących) i połączenie eksonów (sekwencji kodujących) z prekursorowego mRNA organizmów eukariotycznych [Wikipedia]

Pierwszorzędowa struktura RNA i DNA

RNA:

Zawiera **rybozę**

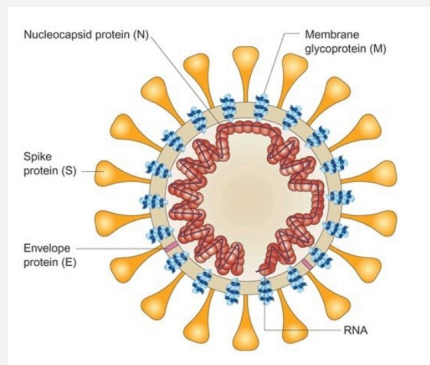
W skład wchodzi **uracyl**

DNA:

Zawiera **2'-deoksyrybozę**

W skład wchodzi **tymina**

Struktura RNA

- Cząsteczki RNA mają formę **pojedynczych nici**- wyjątkiem są dwuniciowe RNA niektórych wirusów
- Wiele zawiera obszerne rejony o strukturze **dwuniciowej helisy**
- Wewnętrzne pętle

Ekspresja genu

Proces realizacji informacji genetycznej, czyli synteza białka na podstawie informacji zawartej w DNA

Centralny dogmat biologii molekularnej

DNA => mRNA => białko

Transkrypcja

Synteza jednoniciowego RNA na matrycy DNA*

Translacja

Proces biosyntezy białka zachodzący na rybosomach, z wykorzystaniem informacji genetycznej zawartej w mRNA

* Możliwa jest odwrotna transkrypcja, np. u niektórych wirusów

Splicing pre-RNA

Proces edytowania pierwotnego transkryptu (pre-mRNA)

Rodzaje:

- Z udziałem **spliceosomu**
- Samowycinanie
- Z udziałem tRNA

Alternatywny splicing

Mechanizm kontroli ekspresji białek w komórkach nerwowych

U ludzi **3 geny kodujące neureksyny** a ponad **1000 izoform**

Właściwości synapsy (np. hamowanie/pobudzanie) określane są przez kombinację neureksyny i białka na błonie postsynaptycznej

By KontoDoNauki

Published 30th July, 2023.

Last updated 31st July, 2023.

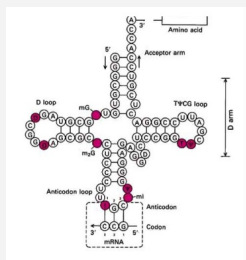
Page 1 of 3.

Sponsored by **CrosswordCheats.com**

Learn to solve cryptic crosswords!

<http://crosswordcheats.com>

tRNA

Struktura liścia

koniczyny:

- ramię akceptorowe
- ramię antykodonowe
- antykodon

Rybosomy

Kompleksy rRNA z białkami

Każda grupa zasad mRNA łączy się z odpowiednim tRNA związanym z aminokwasem

Zaktywowane aminokwasy wiążą się w łańcuch peptydowy

Kod genetyczny

Kod genetyczny

		Druża zasada				C	G
		U	C	A	G		
Pierwsza zasada	U	UUU Phe UUC Phe UUA Leu UUG Leu	UCU Ser UCC Ser UCA Ser UCG Ser	UAU Tyr UAC Tyr UAA Stop UAG Stop	UGU Cys UGC Cys UGA Stop UGG Trp	U	C
	C	CUU Leu CUC Leu CUA Leu CUG Leu	CCU Pro CCC Pro CCA Pro CCG Pro	CAU His CAC His CAA Gln CAG Gln	CGU Arg CGC Arg CGA Arg CGG Arg	C	G
	A	AUU Ile AUC Ile AUA Met AUG Met	ACU Thr ACC Thr ACA Thr ACG Thr	AUU Asn AUA Asn AAG Lys AAG Lys	AGU Ser AGC Ser AGA Arg AGG Arg	A	G
G	GUU Val GUC Val GUA Val GUG Val	GCU Ala GCC Ala GCA Ala GCG Ala	GAU Asp GAC Asp GAA Glu GAG Glu	GUU Gly GUC Gly GUA Gly GUG Gly	G	U	
		Trzecia zasada				U	C

- **Kodon**- grupa trzech zasad, przez którą kodowany jest jeden aminokwas

--> 4 zasady: $4 \times 4 \times 4 = 64$ możliwości kodowania aminokwasów

- Kod genetyczny jest **nienakładający**

- Odczytywanie sekwencji zasad: od **kodonu start** (AUG) do **kodonu stop** (UAA/ UAG/ UGA)

- Sekwencja zasad w genie i sekwencja aminokwasów są **współliniowe**

- Kod genetyczny jest **zdegenerowany**- zwykle aminokwas jest kodowany przez więcej niż jeden kodon

Regulacja ekspresji genów

Regulacja ilości funkcjonalnego produktu genu związana jest z aktywnością wielu różnych procesów

Swoistość procesów:

- Dla konkretnego genu
- Dla stanu fizjologicznego
- Dla warunków środowiska zewnętrznego

Część procesów ma charakter **uniwersalny**

Korzyści z regulacji ekspresji genów:

- Możliwość szybkiego reagowania na zmieniające się warunki środowiska, w którym żyje komórka
- Komórki somatyczne różnią się wyglądem i funkcją pomimo tego, że dysponują tym samym zestawem genów

Rodzaje regulacji:

- Kontrola kiedy i jak często dany gen ulega transkrypcji
- Kontrola procesów składania i dojrzewania pierwotnego transkryptu RNA
- Selekcjonowanie mRNA i decydowanie, który ma ulegać translacji na rybosomach
- Wybiórcza aktywacja lub inaktywacja* białek po ich wytworzeniu

Najważniejsza kontrola działania większości genów odbywa się na poziomie transkrypcji

*Inaktywacja- utrata aktywności lub określonych właściwości [PWN]

Regulacja transkrypcji- poziom genu

Enhancery- sekwencje wzmacniające. Fragmenty DNA, powodujące zwiększenie szybkości transkrypcji

Czynniki transkrypcyjne są **białkami regulatorowymi**, zawierającymi kilka domen funkcjonalnych. Działają w różnych zestawieniach.

Represory- czynniki blokujące transkrypcję

Aktywatory- czynniki umożliwiające transkrypcję

Zespół CHOPS

Jest to przykład mutacji w genie kodującym czynnik transkrypcyjny

Cognitive impairment, coarse facies

Heart defects

Obesity

Pulmonary involvement

Short stature, skeletal dysplasia

Mutacja w genie **AFF4**, czynnika transkrypcyjnym odpowiadającym za elongację transkrypcji

By KontoDoNauki

Published 30th July, 2023.

Last updated 31st July, 2023.

Page 2 of 3.

Sponsored by **CrosswordCheats.com**

Learn to solve cryptic crosswords!

<http://crosswordcheats.com>

Chromatyna

Heterochromatyna

- Geny nieaktywne
- DNA nie jest transkrybowany

Euchromatyna*

- Geny aktywne

* Euchromatyna skondensowana jest na poziomie globalnym, na poziomie lokalnym bardziej płynna

Epigenetyka

Epigenetyka- analiza zmian w zakresie regulacji aktywności i ekspresji, które nie są zależne od sekwencji DNA

Epigenomika- analiza zmian epigenetycznych w obrębie całego genomu

Przykłady imprintingu genowego

Syndrom Angelmana

Niepełnosprawność intelektualna, ataksja, padaczka, charakterystyczne ruchy przypominające marionetkę i napady śmiechu bez powodu. Duże usta, wystający język, szeroko rozstawione zęby. Przejawianie różnych sensoryzmów, m.in. zafascynowanie wodą [Wikipedia]

Syndrom Pradera-Williego

M.in. obniżenie napięcia mięśni od okresu prenatalnego, poprawiające się w wieku 2-4 lat. Opóźniony rozwój psychoruchowy. Hipogonitalizm (niedorozwój narządów płciowych). Nadmierne łaknienie i otyłość. Cechy dysmorficzne twarzy, małe dłonie i stopy, niskorosłość, gęsta ślina. Wady OUN, skłonność do depresji [Wikipedia]

Inaktywacja chromosomu X

Aby zapobiec potencjalnie toksycznej dawce białek kodowanych przez geny położone na chromosomie X, u samic ssaków dochodzi do inaktywacji **ciałka Barra**- jednego z chromosomów X

Dezaktywacja ta zwykle ma charakter **losowy i nieodwracalny**

U części kobiet dezaktywacja **nie ma charakteru losowego**

Bockland i in. (2008): U matek homoseksualnych mężczyzn nielosowa dezaktywacja chromosomu X jest częstsza

By KontoDoNauki

Published 30th July, 2023.
Last updated 31st July, 2023.
Page 3 of 3.

Sponsored by **CrosswordCheats.com**
Learn to solve cryptic crosswords!
<http://crosswordcheats.com>